

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto — Eurooppa ja perustutkimus”

(KOM(2004) 9 lopullinen)

(2004/C 110/16)

Euroopan komissio päätti 14. tammikuuta 2004 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta ”Komission tiedonanto — Eurooppa ja perustutkimus”.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean työvaliokunta päätti antaa asian valmistelun ”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus” -erityisjaoston tehtäväksi.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea nimesi 25.—26. helmikuuta 2004 pitämässään 406. täysistunnossa asian kiireellisyys vuoksi yleisesittelijäksi Gerd Wolfin ja hyväksyi yksimielisesti seuraavan lausunnon.

1 Johdanto ja komission asiakirjan sisältö

1.1 Jäsenvaltioiden sekä EU:n toimielinten keskuudessa vallitsi pitkään se näkemys, että perustutkimus kuuluu ensisijaisesti kansalliseen toimivaltaan ja että EU:n pitäisi rajoittaa toimensa soveltavan tutkimuksen ja teknologian kehittämisen tukemiseen. Tämä käsitys oli seurausta perustamissopimuksen 163 artiklan⁽¹⁾ — jälkikäteen tarkasteltuna — hieman yksipuolisesta tulkinnasta.

1.2 Vuoden 2000 alussa julkaisujen suuntaa näyttävien asiakirjojen ja päätösten myötä asiassa tapahtui käänne. Ratkaiseva merkitys oli yhtäältä komission tiedonannolla ”Kohti eurooppalaista tutkimusalueita”⁽²⁾, jossa perustutkimusta ei kylläkään vielä käsitelty nimenomaan EU:n tehtävänä, mutta jonka kontekstissa tämä kehitys oli jo havaittavissa. Lisäksi ratkaisevassa asemassa olivat Lissabonissa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätökset⁽³⁾, joissa määriteltiin mm. kunnianhimoinen ja merkittävä tietoon perustuvaa taloutta ja yhteiskuntaa koskeva EU:n tavoite. Näissäkään ei kuitenkaan nimenomaisesti korostettu perustutkimuksen merkitystä.

1.3 Lähes samanaikaisesti Euroopan talous- ja sosiaalikomitea viittasi komission tiedonannosta ”Kohti eurooppalaista tutkimusalueita” antamassaan lausunnon⁽⁴⁾ perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen ja kehityksen keskinäisen tasapainon ja vuorovaikutuksen merkitykseen. Komitea korosti launnonsaan, että tiedon luomiseen suuntautunutta perustutkimusta on tuettava riittävästi, sillä se on uusien keksintöjen, mallien ja menetelmien lähde.

⁽¹⁾ Artiklan sisältö on pitkälti sisällytetty heinäkuun 18. päivänä 2003 esitetyn perustuslakiluonnoksen III-146 artiklaan.

⁽²⁾ KOM(2000) 6 lopullinen.

⁽³⁾ Lissabonissa 23.—24. maaliskuuta 2000 kokoontunut Eurooppa-neuvosto.

⁽⁴⁾ EYVL C 204, 18.7.2000.

1.4 Tällä välin tämä käsitys on saanut laajaa kannatusta. Tietoon perustuvan talouden ja yhteiskunnan vaatimukset on ymmärretty paremmin ja tajuttu, miten suuri merkitys eri tieteenalojen ja myös perustutkimuksen tuottamalla tietämyksellä on Lissabonin tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

1.5 Euroopalla on kiistatta vahvuuksia sekä yliopistoissa että erityislaitoksissa tehtävän perustutkimuksen alalla⁽⁵⁾. Yhteisön tason aloitteita olisi kuitenkin vielä lisättävä.

1.5.1 Historiallisesti tarkastellen ensimmäiset (länsi-)eurooppalaiset tiedeyhteistyöaloitteet käynnistettiin nimenomaan perustutkimushankkeiden yhteydessä. Nämä yhteistyöhankkeet syntyivät tarpeesta koota kriittinen massa sellaisten suurien laitteita sisältävien keskusten rakentamiseksi, joiden kustannukset ylittivät yksittäisten valtioiden rahoituskyvyn tai maksuvalmiuden.

1.5.2 1950-luvulla perustettiin CERN (suurenergiafysiikka), 1960-luvulla ESO (astronomia) sekä EMBO ja EMBL (molekyylibiologia)⁽⁶⁾. Samoihin aikoihin luotiin myös saksalais-ranskalainen ILL⁽⁷⁾ ja myöhemmin vielä ESRF⁽⁸⁾. Myös yksittäisissä jäsenvaltiossa on tällä välin rakennettu suuria kahden- tai monenvälisesti käytössä olevia koelaitoksia⁽⁹⁾.

1.5.3 Jopa ensi katsomalta erityisesti soveltavaan tutkimukseen ja teknologiaan suuntautuneet eurooppalaiset ohjelmat, kuten avaruusohjelmat tai fuusiotutkimus ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa perustutkimuksen kanssa ja tarvitsevat sitä laajasti.

⁽⁵⁾ EYVL C 204, 18.7.2000.

⁽⁶⁾ CERN: Euroopan ydintutkimusjärjestö; ESO: Euroopan eteläinen observatorio; EMBO: Euroopan molekyylibiologian järjestö; EMBL: Euroopan molekyylibiologian laboratorio.

⁽⁷⁾ Laue-Langevin-instituutti Grenoblessa.

⁽⁸⁾ Euroopan synkronisäteilyn tutkimuslaitos, myös Grenoblessa.

⁽⁹⁾ Esimerkiksi Hampurissa sijaitseva DESY (Deutsches Elektronen Synchrotron).

1.6 Siten onkin perustutkimuksen avulla onnistuttu luomaan maailmanlaajuisesti merkittäviä laitoksia, joilla on huomattava osuus Euroopan maineen luomisessa tutkimustoiminnan keskeisenä sijaintipaikkana⁽¹⁰⁾. Lisäksi näillä laitoksilla on huomattava kannustava ja kokoava vaikutus korkeakoulujen ja muiden tutkimuslaitosten moninaisiin tutkimustoiimiin. Tästä on kehittynyt tuloksellisia yhteistyöverkkoja, jotka ovat yhteisen menestyksen perusedellytys.

1.7 1970-luvulla perustetun monialaisen Euroopan tiedesäätiön ESF:n verkostoissa ja hankkeissa toteutetut tutkimustoimet liittyvät nekin usein perusluonteisiin tutkimusaiheisiin. Sama pätee EU:n tutkimuspuiteohjelman töihin, jotka suurempien temaattisten toimien osana edellyttävät ja käsittävät osaltaan tietyn vaikkakin suhteellisen vähäisen määrän perustutkimusta.

1.8 Tätä taustaa vasten komission tiedonannossa käsitellään eurooppalaisella tutkimusalueella tehtävän perustutkimuksen roolia, merkitystä ja nykytilannetta. Tiedonanto sisältää myös pohdintoja mahdollisista toimenpiteistä, joilla komissio voisi tukea EU:ssa tehtävää perustutkimusta paitsi nykyistä selkeästi intensiivisemmin myös järjestelmällisesti.

1.9 Komissio käsittelee tiedonannossaan seuraavia perustutkimuksen näkökohtia:

- perustutkimus ja sen merkitys
- tilanne Euroopassa ja muualla maailmassa
- perustutkimus Euroopan tasolla
- näköalat
- tulevat toimet.

1.10 Perustutkimuksen tilanteesta Euroopan tasolla komissio toteaa seuraavaa:

1.10.1 Yksityinen sektori ei vielä osallistu Euroopassa kovin aktiivisesti perustutkimukseen. Euroopassa vain harvoilla yrityksillä on riittävästi tutkimuskapasiteettia. Yritysten tutkimustoimet keskittyvät yleensä soveltavaan tutkimukseen ja kehittämiseen. Tutkimuksen rahoittaminen säätiöiden kautta on edelleen vähäistä.

1.10.2 Toisin kuin Yhdysvalloissa, missä yksityinen sektori kannattaa ajatusta, että perustutkimuksella tulee olla julkinen rahoitus⁽¹¹⁾, Euroopassa yritykset olivat pitkään suosineet julkisen rahoituksen suuntaamista ensisijaisesti soveltavaan tutkimukseen yrityksissä. Tällä hetkellä perustutkimuksen merkitys taloudellisen kilpailukykyyn kannalta tunnustetaan kuitenkin yhä laajemmin Euroopassa myös yritysmaailmassa (esimerkiksi Euroopan teollisuusjohtajien pyöreän pöydän kokouksissa).

⁽¹⁰⁾ Komitea muistuttaa myös, että Internetin perustana oleva vallankumouksellinen kommunikaatiojärjestelmä World Wide Web on CERNin käynnistämä hanke, jonka tarkoituksena oli alun perin pelkästään tieteellisten tietojen siirto tutkimukseen osallistuvien laboratorioden välillä.

⁽¹¹⁾ Ks. raportti "America's Basic Research: Prosperity Through Discovery", laatijana Committee for Economic Development, jossa kokoontuvat suurten yritysryhmittymien edustajat. Kuitenkin Yhdysvalloissa on yrityksiä, kuten IBM tai Bell Labs, jotka — vaikkakin vähenevässä määrin — harjoittavat laajamittaista perustutkimusta.

1.11 Komission ehdotuksessa mainitut toimenpiteet tulevat tukeutumaan myös lukuisien asiantuntijoiden, järjestöjen ja laitosten asiasta esittämiin kantoihin. Näihin tahoihin kuuluu mm. 45 Nobel-palkitun eurooppalaisen tutkijan muodostama ryhmä, Euroopan tiedesäätiö ESF ja kansallisten tiedesäätiöiden johtajien Eurohorcs-järjestö⁽¹²⁾, Eurosciences-järjestö ja Academia Europea, Euroopan komission tutkimusneuvonantajien EURAB-ryhmä sekä tilapäinen ERCEG-ryhmä, joka asetettiin EU:n puheenjohtajamaan Tanskan Kööpenhaminassa 7. ja 8. lokakuuta 2002 järjestämän Euroopan tutkimusneuvoston perustamista käsittelevän konferenssin⁽¹³⁾ tuloksena.

1.12 Näin ollen komissio aikoo vuoden 2004 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana ryhtyä seuraaviin toimenpiteisiin:

- Tiedonannosta käydään tiedeyhteisön ja sidosryhmien piirissä laaja keskustelu, joka kytketään Euroopan tutkimusneuvostosta käytävään keskusteluun.
- Tiedonannon pohjalta käydään poliittinen keskustelu neuvostossa ja Euroopan parlamentissa.

2 Yleistä

2.1 Euroopan talous- ja sosiaalikomitea pitää komission tiedonantoa ja siinä esitettyjä toteamuksia ja aikomuksia erityisen tervetulleena jo senkin takia, että komitea on tällä välin T&K-alasta antamissaan lausunnoissa toistuvasti todennut⁽¹⁴⁾, että Lissabonin tavoitteet huomioon ottaen EU:n tulisi tukea perustutkimusta riittävästi, eli huomattavasti enemmän kuin tähän asti.

⁽¹²⁾ Eurohorcs: European Heads of Research Councils; EURAB: European Research Advisory Board; ERCEG: The European Research Council Expert Group, puheenjohtajana professori Federico Mayor.

⁽¹³⁾ Tanskan tutkimusministeri toimitti 15. joulukuuta 2003 EU-kollegiille ryhmän loppuraportin, jossa suositellaan eurooppalaisen perustutkimusrahaston perustamista. Rahaston varat tulisivat EU:n tutkimusalan puiteohjelmasta uusina varoina, ja sen toiminta hoidettaisiin Euroopan tutkimusneuvoston kautta.

⁽¹⁴⁾ EYVL C 221, 7.8.2001, kohdat 4.4.1—4.4.5.

2.2 Komitea kannattaa erityisesti komission vaatimusta, jonka mukaan EU:n tutkimusbudjettiin on osoitettava laajat lisävarat, sillä komitea suositteli jo kuudetta T&K-puiteohjelmaa koskevassa lausunnossaan ⁽¹⁵⁾ (15 jäsenvaltion!) EU:n T&K-kokonaisbudjetin nostamista 50 prosentilla keskipitkällä aikavälillä. Komitea kannattaa myös komission aikomusta noudattaa Mayor-ryhmän suosituksia ja tehdä kyseisestä tukimuodosta ja perustutkimuksen tuen tehostamisesta yksi peruspilareista EU:n tulevassa toiminnassa tutkimuksen alalla. Komitea viittaa tässä yhteydessä komission esittämiin huolestuttaviin indikaattoreihin, joiden mukaan EU:n ja esimerkiksi Yhdysvaltojen välinen tieto- ja tutkimuskuilu on jopa kasvussa.

2.3 Lisäksi komitea tukee alustavia pohdintoja ”Euroopan tutkimusneuvoston” perustamisesta, jolle voitaisiin osoittaa EU:n tasolla ne tehtävät, joita jäsenvaltioiden tasolla suorittavat sellaiset elimet kuin Research Councils Britanniaassa, Deutsche Forschungsgemeinschaft Saksassa, Vetenskapsrådet Ruotsissa, NWO Alankomaissa ja FNRS Belgiassa. Nämä rahoittavat — hakemusten perusteella — kokonaan tai osittain yksittäisten tutkimusryhmien hankkeita ja toimivat siis paljolti samaan tapaan kuin vastaavat elimet Yhdysvalloissa.

2.4 Komitea yhtyy komission käsitykseen siitä, että perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen erottamiseksi on vaikeaa määritellä selkeitä kriteereitä. Komitea ei kuitenkaan pidä tätä ongelmallisena (ja suosittelee siksi, että käytännön tasolla asiassa jätetään tietty harkintavara), koska molemmat tutkimuskategoriat toimivat ja niiden tulee toimia tuloksetta vuoro- ja jopa yhteisvaikutuksessa.

2.4.1 Komitea muistuttaa aikaisemmin antamastaan suosituksesta ⁽¹⁶⁾ vahvistaa perustutkimuksen, soveltavan tutkimuksen ja kehityksen välistä vuorovaikutusta moniarvoisessa ja -keskuksisessa tiedejärjestelmässä.

2.4.2 Komitea pitää kuitenkin tarpeellisena, että komissio jatkotoimiensa yhteydessä määrittelee ”perustutkimus”-käsitteen (tai ehdottaa sen määrittelyä) siten, että määritelmä tarjoaa käyttökelpoisen perusteen tukihakemusten ratkaisemiseksi. Tässä yhteydessä komitea viittaa aikaisemmin antamaansa suositukseen ⁽¹⁷⁾.

2.5 Komissio käsittelee tiedonannossaan myös teollis- ja tekijänoikeuksien ja perustutkimuksen väliseen suhteeseen liittyvää pulmallista kysymystä. Kuten tiedetään, löytöjä ei voi

patentoida, toisin kuin keksintöjä. Tutkijat joutuvat ristiriitaiseen tilanteeseen, mm. koska tiedon levitys edellyttää tutkimustulosten nopeaa julkaisemista.

2.5.1 Tätä ristiriitaa koskee samalla myös kysymys siitä, voiko tutkijoiden löydöstä kehittää myös patentoitavan soveluksen. Siinä tapauksessa patenttia olisi haettava ennen siihen tarvittavan tiedon julkaisemista. Tämä ristiriita joko haittaa tiedon ja näin ollen tieteellisen maineenkin leviämistä tai estää patenttisuojan saamisen uusille, mahdollisesti urauurtaville ideoille, jotka olisivat hyödyttäneet sekä keksijöitä itseään että EU:ta.

2.5.2 Tätä ristiriitaa voidaan lieventää huomattavasti ns. armonajan ⁽¹⁸⁾ (grace period) avulla. Komitea vahvistaa näin ollen toistuvasti antamansa suosituksen ⁽¹⁹⁾, että Yhdysvalloissa yleisesti sovellettu armonaika tulisi ottaa käyttöön myös EU:ssa. Samalla se toistaa, että Eurooppa-patentti on otettava pikaisesti käyttöön. Näin poistettaisiin eurooppalaisiin tutkijoihin ja yrityksiin kohdistuva vakava haitta.

2.6 Lisäksi komitea kehottaa pohtimaan, tulisiko perustutkimuksen tukeminen (Lissabonin tavoitteita ajatellen) sisällyttää EU:n tuleviin sopimuksiin tai päätöksiin, ja jos tähän päädytään, niin missä muodossa se tulisi tehdä.

3 Erityistä

3.1 Komitea yhtyy myös pitkälti komission esittämään perustutkimusta koskevaan tilannekatsaukseen.

3.1.1 Tämä ei kuitenkaan koske kaikkia komission toteamuksia. Komissio katsoo mm. seuraavaa: ”Vahvuksiensa rinnalla Eurooppa kärsii siis perustutkimuksen alalla useista heikkouksista, jotka liittyvät paljolti kansallisten tutkimusjärjestelmien lokeroituneisuuteen, ennen muuta siihen, ettei tutkijoiden, tutkimusryhmien ja yksittäisten hankkeiden välillä ole riittävää kilpailua Euroopan laajuudessa.” Komissio tekee tästä sen päätelmän, että perustutkimuksen alan kansallisia toimia, strategioita ja ohjelmia on koordinoitava paremmin.

3.1.2 Komitea pitää tätä lokeroitumista ja kilpailun puutetta koskevaa komission toteamusta — joka todennäköisesti ei päde yleisesti edes niiden laitosten kohdalla, jotka seuraavat ja ohjaavat tutkimusta poliittisella tasolla — liian yleistävänä ja tutkimustoimintaa koskien harhaanjohtavana. Tässä ei tunnisteta tai oteta riittävästi huomioon tutkimustoiminnan keskeistä ominaisuutta.

⁽¹⁵⁾ EYVL C 260, 17.9.2001, s. 3.

⁽¹⁶⁾ EYVL C 221, 7.8.2001, kohta 6.7.2.

⁽¹⁷⁾ CESE 1588/2003, kohta 4.5.3.

⁽¹⁸⁾ Saksalainen patenttioikeus sisälsi aiemmin jopa mahdollisuuden julkaista patentti ennakkoon edellyttäen, ettei julkaiseminen vaaranna patentin uutuutta!

⁽¹⁹⁾ Ks. erityisesti EUVL C 95, 23.4.2003, kohta 5.2., s. 48.

3.1.3 Yksi tutkijoiden tärkeimmistä motiiveista — tiedon etsimisen ja uusien asioiden löytämisen tai kehittämisen lisäksi — on nimittäin eri tutkimusryhmien tai -laitosten keskeinen kilpailu sekä pyrkimys ajatustenvaihtoon muualla toimivien asiantuntevien kollegoiden kanssa. Liiallinen kilpailu tai kunnianhimo kuitenkin haittaa tutkimustoimintaa. Se voi nimittäin johtaa pinnallisuuteen ja heikentää tutkimustyön huolellisuutta ja perusteellisuutta sekä halua etsiä uusia asioita.

3.1.4 Tätä ajatustenvaihtoa ja kilpailua käydään mm. kansainvälisissä tutkijakonferensseissa sekä arvostetuissa kansainvälisissä alan julkaisuissa. Yksittäisten tutkijoiden ja heidän laitostensa kansallinen ja kansainvälinen maine, eli myös tutkijoiden uramahdollisuudet, perustuvat myös siihen, kuka on löytänyt uutuuden ja julkaissut ensimmäisenä tiettyjä uusia saavutuksia.

3.1.5 Tällaisia konferensseja järjestävät yleensä asianomaiset tieteelliset järjestöt, ja ne muodostavat — yhteistyön ja kilpailun välisessä jännitteessä — kansainvälisen foorumin uusimpien tulosten ja suunnitelmien vaihdolle, uusien yhteistyöyhteyksien luomiselle, mutta myös osaamisen ja saavutusten esittelylle, eli kilpailulle.

3.1.6 Tiedonvaihtoa ja koordinoitua palvelevat lisäksi lukuisien tutkimushankkeiden vahva kansainvälinen verkottuminen henkilötasolla⁽²⁰⁾ sekä niiden sidokset kansainvälisiin ohjelmiin⁽²¹⁾.

3.1.7 Kaikki tämä johtaa tietysti reaktioihin asianomaisissa laitoksissa ja niiden tutkijoiden keskuudessa sekä pitää näin ollen yllä jatkuvaa tutkimustoiminnan jaksotusta noudattavaa prosessia tutkimusohjelmien sopeuttamiseksi ja uudelleensuuntaamiseksi.

3.1.8 Kuten komitea jo aikaisemmassakin lausunnossaan korostaa, komission tulisi tunnustaa ja tunnustaa entistä selkeämmin tämä myös kilpailun kannustama ja nykyisin kansainvälisellä tasolla tapahtuva tieteen ja tutkimuksen itsejärjestäytymis- ja sopeutumisprosessi sekä hyödyntää sitä paremmin. Komission tulisi siis ottaa entistä enemmän arvostettuja huippututkijoita ja tieteellisten järjestöjen (jotka ovat jäsentensä organisoimia ja rahoittamia, eli valtiosta riippumattomia, järjestöjä) edustajia mukaan sisäisiin neuvonta- ja erityisesti myös jakoprosesseihinsa.

⁽²⁰⁾ Esimerkiksi yli puolet Max-Planck-Gesellschaftin nuorista tutkijoista ja jopa neljäsosa sen laitosten johtajista on ulkomailta lähtöisin.

⁽²¹⁾ Tämä koskee etenkin myös komission mainitsemia ohjelmia klimatologian, meritieteen, ilmakehän fysiikan jne. alalla.

3.1.9 Edellä esitettyjä komitean huomioita ei kuitenkaan ole suunnattu avoimen koordinoinnin ja siis kansallisten perustutkimusohjelmien ”eurooppalaistamisen” lisäämistä vastaan, jos sellainen on tarpeen ja hyödyllistä. Itsestään kehittyvien alhaalta-ylös -prosessien kohdalla eurooppalaistuminen tulisi kuitenkin mahdollisuuksien mukaan saavuttaa riittävien kannusteiden avulla. Lisäksi tulisi tukea sellaisia hankkeita⁽²²⁾ tai suuria laitteistoja, jotka — subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti — ylittävät yksittäisten valtioiden tukikyvyt tai -valmiudet ja jotka houkuttelevat ympärilleen vastaavia eurooppalaisia verkostoja.

3.1.10 Lisäksi tulee kehittää kulttuuriympäristöä sekä sopivia hallinto- ja rahoitusmenettelyitä, jotka edistävät huipputoimintaa ja antavat entistä enemmän tilaa käsiteltäville aiheille ja työohjelmille ja jotka ovat tutkijoiden kannalta houkuttelevia.

3.1.11 Komitea on huolissaan riittämättömästä synergiasta ja puutteellisesta tutkijavaihdosta yliopistojen ja yritysten välillä. Tämä johtaa perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen väliin kahtiajakoon, vaikeuttaa erilaisten lähestymistapojen, metodien ja tekniikoiden välistä synergiaa ja heikentää monitieteellisyttä. Lisäksi se edistää toimintaa, joka on tähdätty liaksi tieteellisiä julkaisuja varten ja jolla pyritään toisaalta pikaisiin tuloksiin.

3.2 EU:n tukitehtävän piiriin tulisi laskea myös sellaiset ohjelmat tai laitokset, joiden toiminta vaatii huomattavan paljon monitieteistä tutkimusta. Tieteidenvälisen tutkimuksen merkitys monilla aloilla ja monissa ongelma-asetteluissa on kasvussa, ja sitä voidaan tehokkaimmin toteuttaa kokoamalla asianomaiset verkottuneet tieteenalat ja tarvittavat laitteistot keskuksiksi, jonka kautta niitä voitaisiin hyödyntää EU:n laajuisissa hankkeissa ja verkostoissa.

3.3 Edellä esitettyjen huomioiden perusteella komitea tukee seuraavia komission ehdottamia toimenpiteitä:

- tutkimusinfrastruktuureille myönnettävän EU:n tuen tehostaminen ja osaamiskeskusten luomisen tukeminen yhdistämällä EU:n ja kansallista rahoitusta sekä julkista ja yksityistä rahoitusta
- tuen lisääminen tutkijavarojen kehittämiseksi, tutkijankoulutukselle ja tutkijoiden urakehitykselle⁽²³⁾
- yhteistyön ja verkostoitumisen tukeminen.

⁽²²⁾ EUVL C 95, 23.4.2003.

⁽²³⁾ Ks. komission tiedonanto ”Tutkijat eurooppalaisella tutkimusalueella: yksi ammatti, monta uraa” (KOM(2003) 436 lopullinen, 18.7.2003) ja komitean aiheesta antama lausunto CESE 305/2004.

3.4 Tärkeänä edistämisvälineenä komitea pitää yksittäisten hankkeiden riittävää tukemista. Tämä voisi tapahtua komission ehdotuksen mukaisesti Euroopan tutkimusneuvoston kaltaisen järjestön avulla, jonka työskentelymenetelmien tulisi noudattaa jo erittäin menestyksekkäästi Euroopan tasolla toimivien järjestöjen (Deutsche Forschungsgemeinschaft Saksassa, Research Councils Britanniassa) esimerkkiä. Hyväksytyillä hankkeilla tulisi kuitenkin myös seuraavassa käsiteltävien ongelmien vuoksi olla riittävä kesto. Lisäksi tulisi — tietystä määrin — harkita myös tiettyjen institutionaalimpien (esimerkiksi 12—15 vuotta kestävien) tukimuotojen ⁽²⁴⁾ käyttöä.

3.4.1 Tässä on otettava huomioon mm. kaksi tärkeää näkökohtaa, joita komitea on käsitellyt aikaisemmissakin lausunnoissaan ⁽²⁵⁾.

3.4.2 Ensimmäisenä näkökohtana ovat hankkeisiin osallistuvien tutkijoiden asianmukaiset henkilökohtaiset sopimusehdot. On varmistettava, että luonnostaan kestoltaan rajallisiin hankkeisiin osallistuville tutkijoille ei aiheudu sopimusehtoja, henkilökohtaisia tuloja tai sosiaaliturvaa koskevia haittoja, vaan että heille päinvastoin tarjotaan riittäviä kannusteita, jotta myös kaikkein pätevimmat henkilöt saadaan houkuteltua näihin tehtäviin ja pidettyä niissä.

3.4.3 Toisena näkökohtana on hakumenettelyiden ja arvioinnin ym. sekä hakijoille että arvioijille aiheuttama työtaakka ⁽²⁶⁾. Tässä on — vaikkapa Deutsche Forschungsgemeinschaft:in esimerkkiä seuraten — varmistettava mm., että tämä taakka on vähäinen verrattuna tukihakemuksen mahdollisesta hyväksymisestä saataviin etuihin. Ratkaisun voisi tarjota se, että kaikkien asianomaisten tukitahojen haku- ja arviointimenettelyt yhtenäistettäisiin ja yhdistettäisiin ja niiden jatkuva muuttamista vältettäisiin.

3.5 Tässä mielessä erityisen vaikea tilanne voisi syntyä, mikäli perustutkimuksen käytössä olevaa budjettia rajoitettaisiin

niin, että hakemuksia saapuisi käsiteltäväksi huomattavasti liikaa suhteessa käytettävissä oleviin varoihin ja valtaosa hakemuksista olisi näin ollen hylättävä.

3.5.1 Yhtäältä on nimittäin vältettävä, että — kuvailussa tapauksessa suuren enemmistön muodostavan — hylättyjen hakemusten jättäjien joukossa syntyy heidän panostamansa työn huomioon ottaen komission ja EU:n vastaisia asenteita.

3.5.2 Toisaalta on vältettävä tilanne, jossa menettelyn oikeellisuuden ja oikeudenmukaisuuden osoittaminen synnyttää ylenmääräistä byrokratiaa (ks. edellä). Tämän vuoksi komitea suosittelee, että komissio kuulee asiassa sekä kokeneita jäsenvaltioiden järjestöjä että etenkin myös tähän asti hyväksytyjen ja hylättyjen (!) hakemusten jättäjiä.

3.6 Komissio viittaa perustellusti perustutkimuksen ratkaisevaan rooliin yliopistojen koulutustehtävässä. Näin ollen komitea yhtyy seuraavaan tiedonannossa esitettyyn toteamukseen: ”Tässä mielessä perustutkimus pysyy keskeisenä osana yliopistojen toimintaa ja tehtävää. Perustutkimus on koulutuksen ohella yksi yliopistojen olemassaolon syy.” Komitean mielestä tämä koskee kuitenkin yhtä lailla sellaisia yliopistomaailman ulkopuolella olevia tutkimusjärjestöjä, jotka (myös) tekevät perustutkimusta ja jotka ovat henkilö- ohjelma- tai organisaatiotasolla monella tavoin sidoksissa yliopistojen tutkimus- ja koulutustoimintaan.

4 Päätelmät

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea kannattaa varauksetta komission tavoitetta tukea perustutkimusta asianmukaisesti ja järjestelmällisesti myös EU:n tasolla ja varata tähän riittävät määrärahat sekä luoda tätä varten sopivat, hallinnollisesti kevyet välineet. Komitea suosittelee, että komissio käynnistää suunnitelmansa seuraavat vaiheet ja ottaa tässä huomioon edellä esitetyt huomiot ja yksityiskohtaiset suositukset.

Bryssel 26. helmikuuta 2004

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Roger BRIESCH

⁽²⁴⁾ Esimerkiksi Saksassa Deutsche Forschungsgemeinschaft :in ”erityistutkimusalat”.

⁽²⁵⁾ CESE 305/2004, kohta 5.1.8.

⁽²⁶⁾ CESE 305/2004, kohta 5.1.8.4.

LIITE

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausuntoon

Seuraavasta muutosehdotuksesta järjestettiin keskustelun yhteydessä yhteisäänestys ja se hylättiin (työjärjestyksen 54 artiklan 3 kohta):

Kohta 2.6 — Poistetaan kohta.**Perustelu**

Perustutkimus saa jo rahoitusta tutkimuksen kuudennessa puiteohjelmasta. Poliittisten päättäjien (neuvosto ja Euroopan parlamentti) on hyvä määritellä perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen yhdistelmä senhetkisten strategisten tavoitteiden mukaisesti. Lisäksi perustutkimuksen yksimielisesti hyväksytyyn määritelmän puuttuessa syntyisi käytännön ongelmia.

Äänestystulos

Puolesta: 18, Vastaan: 43, Pidättyi äänestämästä: 12
